

A kapitalizmus több száz millió áldozata és az antikommunizmus

A tőkés termelés, ha részleteiben vesszük szemügyre és a forgalom folyamatától, valamint a konkurencia kinövéseitől eltekintünk, szerfelett takarékosan bánik a megvalósult, árukban tárgyiasult munkával. Ezzel szemben minden más termelési módnál sokkal nagyobb mértékben tékozolja az embereket, az eleven munkát, tékozolja nemcsak a húst és a vért, hanem az idegeket és az agyvelőt is. Valóban, az egyéni fejlődés legrettenetesebb elherdálásával biztosítják és valószínűsítik meg az emberiség fejlődését a történelem ama korszakában, amely közvetlenül megelőzi az emberi társadalom tudatos újjászervezését.

Karl Marx, 1978 [1894], III., 85–86.

Az antikommunizmus hisztérikus előretörése mindenhol érzékelhető az Egyesült Államokban és Kanadában, akárcsak az Európai Unió államaiban. Ennek fő jelszava az az egyszerre légből kapott és rágalmozó állítás, miszerint a kommunizmus 100 millió ember haláláért volna felelős. Ezt a jól hangzó kliséet egy 1997-es propagandairás, *A kommunizmus fekete könyve* terjesztette el (Courtois et al. 1997).¹ Mindez beleillik egy szélesebb körű Kína-ellenes kampányba is, amelyben a Kínai Kommunista Párt és a kommunizmus közé szándékosan egyenlőségjelet tesznek (Smith 2020). Az antikommunizmus térnyerése egyfajta önkéntelen reakció, és részben a valódi szocialista eszmék növekvő népszerűségével szembeesülő uralkodó osztály aggodalmát tükrözheti. Ebből a szempontból akár pozitív jelnek is tekinthetjük.

* A könyv bírálatát lásd: Gilles Perrault: A kommunizmus: egy „fekete könyv” hamisításai, *Eszmélet*, 37. sz. (1998. tavasz), 82–87. (A szerk.)

Sajnálatos módon azonban jó néhány, magát szocialistaként definiáló baloldali is beleesik a szokványos kommunistaellenesség csapdájába, és szenvedélyesen tagadja a kommunizmussal való mindenfajta közösséget – vagy, ami még rosszabb, magáévá teszi és terjeszti az antikommunista retorikát.

Ezek a kommunizmus ellen irányuló, jobb- és baloldali támadások adják a táptalajt a liberális demokráciákban ahhoz, hogy a jogrendbe egyre inkább visszaépüljön az antikommunista indíttatás, fenyegetve mindenfajta szocializmus politikai kilátásait és a szocialisták személyes biztonságát. A kommunistaellenességnek ugyanolyan elfogadhatatlannak kellene lennie, és ugyanolyan határozottan kellene kétségsbe vonnunk, mint az anarchizmus azonosítását a káosszal és a terrorizmussal.

A félreértések elkerülése végett: álláspontom szerint, az államszocializmust kemény kritikával kell illetnünk. Akár teljesen el is utasíthatjuk, ha vannak más alternatívák, amiket átültethetünk a gyakorlatba és nem csak beszélünk róluk. Az antikommunizmus viszont nemigen ér el mást, mint hogy megerősíti a kapitalista ideológiát és gátolja bármiféle szocialista projektum vagy politika előmenetelét. A probléma nem a demokrácia, hanem a liberális demokrácia, ami a kapitalizmus egyik politikai megjelenési formája.

Mivel nem létezik szervezett ellenmozgalom – és ez nem is szervezhető meg egy tudományos folyóirat módszereivel –, itt csupán fontos kritikát fogalmazok meg az antikommunizmusról szóló téves diskurzussal kapcsolatban, amely a kapitalista magállamokban elterjedt. Az egyik legfontosabb módszer, amivel a baloldali tudósok megpróbálhatnak gátat vetni a szocializmus hiteltelenítésére irányuló törekvéseknek, az a valós bizonyítékok számbavétele, különösképpen az államszocializmussal kapcsolatos sokkoló halálzási adatok kapcsán. Az államszocializmus kritikai elemzése azonban meghaladja ennek az írásnak a kereteit.

Az államszocializmusnak többféle formája létezett és létezik: némelyek visszataszítók, mások inspirálók. Az előbbiek közé tartozik a Sztálin vezette bolsevikok uralma alatti Szovjetunió, a Kim-dinasztia által uralt Észak-Korea, vagy Enver Hodzsa Albániája. Az inspiráló példák közé sorolhatjuk Kubát, Vietnámot és Jugoszláviát, ahol a rettenetes életkörülmények jelentős javulását sikerült elérni. Azt sem szabad elfelejtenünk, hogy az idő előrehaladtával minden államszocialista rendszer jelentős változásokon ment keresztül. Ezek a rendszerek, mindent egybevetve, javították a dolgozók életét, olyan

intézkedések révén, mint az általánosan hozzáférhetővé tett egészségügyi ellátás, a garantált foglalkoztatás és lakhatás, az írni-olvasni tudás elterjesztése és az ingyenes oktatás, valamint a patriarchátus és a rasszizmus felszámolását célzó irányelvek. A korábbi államszocialista országokban ezek a nehezen megszerzett társadalmi vívmányok (a rendszerváltás után) komoly hanyatlásnak indultak, ha ugyan nem omlottak össze teljesen. Ezek azonban így is történelmi vívmányok, amikre egy jobb, szocialista jövőt lehet alapozni. Ennek érdekében élünk kell a kritikai reflexió és a történelmi visszatekintés módszereivel, és meg kell próbálnunk elejét venni az intézmények hanyatlásának, a (főleg a kollektivistá anarchisták elleni) politikai elnyomásnak és az általános társadalmi károknak.

Egy ilyen folyóiratban mindenképpen teret kell adnunk a címben idézethez hasonló állítások megvitatásának. Ahogyan eddig is, az alternatív nézeteket és értelmezéseket kifejezetten szívesen látjuk, még ha a jelen írás szerzője kritikával illeti is ezeket. A szocialista törekvések iránt szolidáris bírálattal nincs baj, de olyan formában célszerű ezeket kifejezésre juttatni, ami nem enged teret a szocializmus hitelét rontó törekvéseknek, és semmi efféle szándéknak nem ad táptalajt.

Hogy ezeket az elveket egyáltalán ki kell fejtenünk, jelzi, hogy milyen széles körben elterjedt és milyen mélyen gyökerezik az anti-kommunista előítélet. Ha ez a baloldal felől nyilvánul meg, végül azt a burzsoá ideológiát erősíti, amely szerint minden szocialista törekvés egyenlő a sztálinizmussal – ahogyan a kooperativizmust, anarchokommunizmust, bolsevizmust, tanácskommunizmust, maoizmust, autonomizmust, és minden más szocialista irányzatot ellenző szlogen állítja. A szocializmus sztálinizmussá degradálása, ami a burzsoáziára olyannyira jellemző, összefüggésben áll azzal a ténnyel, hogy sok baloldali, általánosságban véve, elutasítja az államszocializmust, és ez az összemosás ugyanakkor eltereli a figyelmet a kapitalizmus szörnyűségeiről, beleértve az annak liberális demokrata variánsa által előidézett borzalmakat is.

Jelen elemzésben arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy az orosz forradalom óta a kapitalizmus intézményei, csupán az általuk vívott vagy előidézett fegyveres konfliktusokon keresztül, összességében több mint 150 millió ember haláláért tehető felelőssé, amiből a kapitalizmus liberális demokrata formája legalább 56 millióval részesedik. Ez a rettenetes pusztítás, ami az emberiség történelmében példa nélkül áll, kétségtelenül százmilliós nagyságrendben szedett áldozatokat, ha figyelembe vesszük a népiirtások és a rabszolgaság

évszázadait, és ha beleszámoljuk az otthon, a munkában, a börtönökben vagy az utcán elkövetett gyilkosságokat (beleértve azokat is, amiket rendőrök követnek el). Mivel a tőkés viszonyok által közvetetten előidézett halálozásokról nem vagy alig születtek elemzések, a fegyveres konfliktusokkal kapcsolatba hozható halálozási adatok jobban védhető alapot adnak az antikommunista vádak cáfolatához.

Ha csupán szerény intellektusú reakciósök vagy összezavarodott baloldaliak olcsó szólamairól lenne szó, viszonylag egyszerűen elhessegethetnénk e nevetséges állításokat. A probléma az, hogy ezek az olcsó szólamok széles körben elfogadottak az Egyesült Államokban és több más liberális demokráciában, ezeknek az országoknak pedig globális befolyásuk van. Nem könnyű figyelmen kívül hagyni vagy megkérdőjelezni az olyan szélhámost, aki mögött ott állnak az uralkodó intézmények és a több mint 100 országban jelen lévő katonai bázisok. Olyan államokban, mint Indonézia, Irán, Törökország vagy Ukrajna, a kommunista szimbólumok használatáért vagy a kommunista irodalom terjesztéséért letartóztatás és börtön jár. Úgy tűnik, a liberális demokráciák is próbálnak felzárkózni ehhez a mentalitáshoz.

Az egyes társadalmi rendszerek pusztító jellegének összehasonlítása nem ad igazi morális iránytűt, és politikai szempontból sem vezet sehová. A mészárlás borzalmas, és ennek módszeres megakadályozása mindenfajta szocializmus sziklaszilárd alapját kell hogy képezze. Mindazonáltal, a „100 millió áldozatról” szóló vádak minden, kommunisták ellen irányuló, új törvénynek, határozatnak és nyilatkozatnak indoklásul szolgálnak. Ráadásul, ez a vád a sajtón keresztül ér el az emberekhez, és erőteljes támogatást kap a kapitalizmus értelmiségi pártfogóitól. Az antirasszistáknak van okuk aggódni, főképp az Egyesült Államokban; ahogyan Gerald Horne kimutatta, a fekete kommunistákat aránytalanul nagyobb mértékben üldözték (Horne 1986). A faji szempontból háttérbe szorított aktivisták egyébként is mindig célkeresztben vannak, függetlenül politikai meggyőződésüktől és a közösségtől, ahonnan származnak; ez része a gyarmati rendszerre jellemző morális abszolutizmusnak (Kovel 1997). Nem kell sok hozzá, hogy az efféle vádakra alapozott törvénykezést végül minden szocialistára kiterjesszék.

Az Egyesült Államok kormánya és több, mostanában csatlakozott szatellitje (mint a magyar vagy a lengyel kormány) önbizalommal teli csinnadrattával hirdeti a téves állításokat. Észak-Amerikában és Európában szoborállításal és szertartásokkal emlékeznek meg – nem a konkrét rezsimek, hanem – a „kommunizmus” mint eszme áldo-

zatairól. Az USA-ban 1993 óta törvény írja elő az antikommunista megemlékezést, amit az orosz forradalom évfordulójának napján kell megtartani. 2019. szeptember 19-én az Európai Parlament elfogadott egy, a kommunizmust elítélő határozatot, egyenlővé téve azt a totalitarianizmussal, ideértve a nácizmust is (Európai Parlament 2019). Ez egy 2009-es, hasonló határozat kiterjesztése, amit 2008-ban, a „sztálinizmus” és a nácizmus áldozatainak emléknapjáról szóló nyilatkozat nyomán adtak ki (*Black Ribbon Day*, vagyis a fekete szalag napja... – olyan fekete, akár a fasiszták inge). Az ilyen akciók nemcsak a szokásos jobboldali szereplőktől kaptak támogatást, de olyanoktól is, mint a *Zöldek/Európai Szabad Szövetség*. Ez része egy hosszú rágalomhadjáratnak és a kommunisták elhallgattatásának – láthatóan hamis történelmi megfeleltetések, néha szégyentelen hamisításon és pusztá álszentségen keresztül, hiszen a nácizmus támogatói és a háború után a nácik bújatói főképp liberális demokráciák voltak (Rockhill 2020). Az ilyen intézményes antikommunista retorika és a hamis megemlékezések mostanra új, nyilvános műemlékekben öltöttek testet.

Az intézményes baloldalon – beleértve az olyan csoportokat, mint a *Zöldek/Európai Szabad Szövetség* – az önjelölt szocialisták mindent megtesznek, hogy elhatárolódjanak a kommunizmustól vagy mondjuk, a venezuelai kormánytól. A *Spanyol Szocialista Munkáspárt* (PSOE) aktívan részt vállal a Venezuela elleni szankciókban, és nincs problémája a *Black Ribbon Day*-jel sem. Az Egyesült Államokban a demokrata párt Sanders által vezetett szárnya explicit módon hivatkozik a fehér, kapitalizmusbarát skandináv szociáldemokráciákra, szemben az „autoriter” Kubával; bár, védelmére legyen mondva, Sanders a kubai forradalom számtalan vívmányát dicsérte (ami miatt a kapitalista sajtó pellengérré is állította).

Az üzenetek sokszor attól válnak alattomosá, hogy tényként találják őket. A *The Nation*ben, az Egyesült Államok legnagyobb baloldali hetilapjában megjelent egyik friss írás az 1930-as évek ukrainai éhínségével kapcsolatos „genocídium” vádját – ami az emlegetett 100 millió áldozat tetemes részét képezi – összekapcsolja az olyan tudósok bírálatával, akik – állítólag Liszenkóhoz hasonlóan – tömegek életét megnyomorító elveket támogatnak. Ez utóbbira hozza példának a Trump-kormány gyilkos hanyagságát a Covid-19-járvány kapcsán (Gonsalves 2020). Az írás így egy téves állítást (100 millió áldozat) idéz feleslegesen, és ezt összekapcsolja egy félrevezető párhuzammal s egy részrehajló összehasonlítással. A liszenkóizmusnak és Sztálinnak semmi köze Trump járványtagadásához. Az amerikai tudósok

karrierista meghajlása a hatalom előtt semmiben sem hasonlítható ahhoz, ahogyan a Szovjetunióban a politikai harcok tönkretették a genetikai kutatást és aláásták az 1930-as években az eugenikával szembeni helyénvaló szocialista ellenállást (Roll-Hansen 2005). Az is célzatos része a párhuzamnak, hogy az analógia a Sztálin alatti Szovjetunióra fókuszál. Főleg a baloldaliak körében kellene gyanút keltenie egy olyan toposz felbukkanásának, amit a fehér nacionalisták igencsak kedvelnek. Hacsak a szerző nem fogalmazott nagyon szerencsétlenül, a reakciós indíttatás nyilvánvaló. Pedig előbb eszünkbe juthatnának az amerikai tudományos világot átható karrierizmus által motivált csalások, amik valós, dokumentált népiértésben játszottak szerepet: az eugenika, a Malthus-féle túlnépesedési elmélet, a környezetvédelemmel kapcsolatos determinizmus. Ezek a járvány kapcsán a hatalmat kiszolgáló áltudomány sokkal kézenfekvőbb párhuzamai. Nyilvánvalóan sok munka vár még ránk, hogy legalább a fősodró és intézményes baloldalon belül leszámoljunk a „100 millió áldozat” kliséjének minden formájával.

Nem veszik figyelembe, hogy az áldozatok többsége, nagy valószínűség szerint, maga is kommunista vagy egyéb baloldali antikapitalista volt. Nem számítanak a vádak alapjául szolgáló *Fekete Könyv*ben szereplő durva történelmi pontatlanságok, bizonyítatlan állítások és komplett kitalációk sem (lásd pl. Ghodsee 2014; Cheng – Zhan 2018; Getty – Naumov 1999). A BBC néhány riportere a saját csapdájába esett, és nem sokkal a könyv megjelenése után beismerte, hogy a vádak alátámasztó kutatások megkérdőjelezhetők (Aronson 2003; Chemin 1997). Ez a fajta rágalom nem újdonság: része a kapitalizmus uralmát legitimáló és megerősítő szélesebb ideológiai arzenálnak, főképpen a liberális demokráciákban. A Kínai Népköztársasággal kapcsolatban hasonlóan öncélú, megalapozatlan érvelést fogalmazott meg egy, az USA Szenátusa által felkért kutató az 1980-as években (Bernstein 1985).

A baloldaliak tipikusan azzal válaszoltak a „kommunizmust” érő vádakra, hogy kétségbe vonták az idézett statisztikák pontosságát és az érvelésben rejlő logikát. Ahogyan Chomsky (2016) írta, ha Amartya Sen kutatási eredményeire a BBC riporterei által képviselt megközelítést alkalmazzuk, „megállapíthatjuk, hogy Indiában a demokratikus kapitalista »kísérlet« 1947 óta több áldozatot szedett, mint a kommunizmus »kolosszális, teljesen téves [...] kísérlete« annak teljes története során, világszerte, 1917 óta: csak Indiában 1979-ig több mint 100 millióan, és azóta több tíz millióan haltak meg.”

Ezzel akár le is zárhatnánk a vitát, ám továbbmehetünk és tovább is kell mennünk ennél: vádolnunk kell a kapitalizmust a „kommunista blokkon” kívüli országokban folyó gyarmatosítás, imperializmus, a rendszeren belüli háborúk, éhínségek áldozatainak haláláért, az ipari balesetek, a munkahelyi hanyagság és a nem megfelelő egészségügyi ellátás által okozott korai halálesetekért. Ha ezt meg tesszük, a kapitalizmus áldozatainak száma mellett kétségkívül el fog törpülni az a bizonyos, „legendás” 100 millió. A szabadpiaci elvekre visszavezethető halálozások száma sokkoló, és köztük vannak olyan szörnyűségek is, mint a helyi lakosok szándékos megmérgezése Minamatában* (Japán), vagy a bhopali „baleset”*** (India). Az összes rettenetes adat összegyűjtése évek megfeszített munkáját igényelné, és persze bőséges anyagi forrásokat. A feladat olyan hatalmas, mint maga a kapitalista pusztítás (lásd: Leech 2012).

Megfogalva Chomsky ötletét, az alábbiakban egy kis ízelítőt adok a „100 millió áldozat” hangoztatóinak saját módszerükből, megvizsgálva a kapitalizmussal összefüggésbe hozható háborús áldozatok számát. Az 1914–1992 közötti időszakot vettem alapul, az I. világháború – és a hozzá szorosan kapcsolódó orosz forradalom – kezdetétől az 1990-es évek elejéig, amikor már nemigen maradtak „kommunista” államok. Ebben a korszakban biztosan egyetlen szocialista állam sem

* A Minamata nevű japán kisvárosban 1951 és 1968 között a Chisso Corporation helyi vegyi üzeme tisztítatlanul engedte a tengerbe hulladékait. A hulladékban lévő higany, kölcsönhatásba lépve a tengeri baktériumokkal, erősen mérgező metil-higanyt hozott létre, ami felhalmozódott a halakban és kagylókban, és így azok elfogyasztásával a helyi lakosok szervezetébe is bejutott. A higanymérgezés miatt kialakuló ún. *Minamata-kór* az 1970-es évekig több ezer ember életét követelte. A vállalat és a helyi hatóságok igyekeztek eltussolni az ügyet; az üzem nem működött együtt a helyzet kivizsgálására létrehozott egyetemi vizsgálóbizottsággal és visszatartotta a gyártási folyamatokkal kapcsolatos információkat. Csak sokéves civil tiltakozás és tüntetések eredményeképpen ismerték el a helyzet súlyosságát, és fizettek kártérítést az áldozatoknak. A mérgezés volumenére jól rávilágít, hogy a gyár kivezető csatornája környékén a higanykoncentráció olyan nagy volt, hogy a gyár később létrehozott egy leányvállalatot a higany iszapból való kinyerésére és értékesítésére. – *A ford.*

** A Bhopal városában, Madhja Prades államban, a Union Carbide India Limited rovarirtószer gyárában 1984. december 3-án bekövetkezett vegyi üzemi balesetet a világ egyik legnagyobb ipari katasztrófájaként tartják számon. Ennek során 40 tonna metil-izocianát gáz került a levegőbe, közel 3000 ember azonnali, és 15 000–22 000 ember későbbi halálát okozva. Több mint fél millió ember szenvedett sérülést vagy betegedett meg a szennyezés következtében, az áldozatok nagy része gyermek volt. – *A ford.*

vett részt „totális háborúban”. Az adatok többsége a *Wikipédiáról* (2020) származik, illetve amire ott nincsenek számadatok, ott más forrásokat használtam, mint pl. az indonéziai antikommunista mérsárlással kapcsolatban (Bevins 2020). Követve az antikommunista érvelések azon tendenciáját is, hogy a számadatokat felkerekítik (az áldozathibáztatásra ráadásként), szégyentelenül és szándékosan a legmagasabb mortalitási adatokat fogom figyelembe venni, még ha csak demonstratív céllal is, és hasonlóképpen lazán fogom kezelni a bűnösség kérdését. Világossá fog válni, hogy még ha a háborúkkal kapcsolatos halálozásokat a legegyszerűbben elérhető adatok körére limitáljuk is (és a statisztikailag óvatos becsléseket vesszük figyelembe), akkor is jó okunk van a kapitalizmust a „kommunizmusnál” sokkal, nagyságrendekkel pusztítóbbnak látni. Ez a bevallottam szemellenzős, intellektuális gyakorlat jól illusztrálja, mennyire lebecsülik a kapitalizmus által végzett rombolást. Ha a kapitalizmus már csupán a fegyveres konfliktusok során több halálos áldozatot követelt, mint a „kommunizmus” égiske alatt elkövetett összes szörnyűség, akkor a kapitalizmus a kommunizmusnál jelentősen gyászosabb képet fest, ha a teljes mortalitást figyelembe vesszük.

Több okból is érdemes a fegyveres konfliktusokat vizsgálnunk: a háborúkkal kapcsolatos halálozási statisztikák könnyebben és szélesebb körben elérhetők, és emellett a kapitalizmus lényegéből adódóan hajlamos a háborúskodásra. Nem nehéz belátni ennek okát. Ha az uralkodó gazdasági csoportok folyamatosan küzdenek az erőforrásokért és azért, hogy minél több munkát sajtolhassanak ki az elnyomott osztályokból, a végső következmény általában háború. A tőkés uralkodó osztályok folyamatosan azért manővereznek, hogy versenyelőnyre tegyenek szert egymással szemben, és hogy a társadalom feletti gazdasági kontrollért folyó végeérhetetlen harcban kiszorítsák más területek gazdasági elitjeit. A háború az előnyszerzés módja a tőke végtelen felhalmozásáért folytatott szüntelen versenyben.

A gyors összehasonlítást a „kommunizmus 100 millió áldozatával” – amelyet az összes elképzelhető halálozási okot figyelembe véve számoltak ki – kezdetjük az I. világháborúnál. Körülbelül 23 millióan haltak meg közvetlenül a főként liberális demokráciákból álló rezsimek harcában. A világháborúhoz szorosan kapcsolódó oroszországi polgárháború áldozatainak száma 7 és 12 millió közé tehető 1917 és 1923 között (Mawdsley 2009). Ez is a kapitalista rezsimek számlájára írható, mivel a forradalom leverése érdekében avatkoztak be (a cári erők már korábban próbálkoztak katonai

puccsal, amivel valószínűleg csak új lökést adtak a forradalomnak). A cári erők (a *Fehér Hadsereg*) sikertelenül próbálták visszaállítani a Romanovok diktatúráját idegen kormányok – köztük az Egyesült Államok kormányának – katonai támogatásával, akik több tízezer haderőt vonultattak fel a Fehér Hadsereg támogatására. Eközben legalább negyedmillió embert, többségükben örményeket mészárolt le az átalakulófélben lévő török állam (1919–1923). Az 1920-as évek elejétől az 1930-as évek derekáig az olasz kormány csaknem 400 ezer ember haláláért volt felelős Abesszíniában (1923–1936) és 80 ezerért Líbia Cyrenaica tartományában (főként az 1930-as években). Dél-Amerikában az 1932–1935 közötti Gran Chaco-i háború (Bolívia és Paraguay államai között) kb. 130 ezer áldozatot követelt. A spanyol polgárháború (1936–1939), amit teljes mértékben különféle (a liberálistól az autoriterig terjedő) kapitalista rezsimek alapoztak meg és támogattak, negyedmillió és egymillió közötti áldozatot szedett; a nagyfokú bizonytalanság annak köszönhető, hogy Franco diktatúrája (1939–1975), amit egész fennállása alatt liberális demokráciák pártfogoltak, a valós adatokat elhallgatta. A II. világháború során, amit tőkés és fasiszta szövetségeik robbantottak ki, 70–85 millió ember halt meg. Több nagyvállalat (Fiat, Krupp, Volkswagen, Ford, IBM stb.) támogatta a háborút elindító fasiszta és náci rezsimeket, illetve húzott belőlük hasznot. Ezen nincs mit csodálkozni. Ezek a diktatúrák a magántulajdon védelmén, a közjavak privatizálásán (ami abban az időben szembement az általános trenddel), a szakszervezetek szétverésén és a baloldaliak minden fajtájának üldözésén és legyilkolásán alapultak. Az eredmény sok tőkés számára az emelkedő profit és a piac felett gyakorolt nagyobb kontroll volt (Bel 2006; De Grand 1995, 40–46).

Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a világégésben életüket vesztett emberek túlnyomó többsége Kelet-Ázsiában vagy Kelet-Közép-Európában élt. Legtöbbjüket japán, német és olasz imperialisták és ezek helyi szövetségei ölték meg. A rendkívül demokratikus, szabadságszerető Egyesült Államoknak is sikerült az atombombával néhány nap alatt 200 ezer japán civilt meggyilkolnia. Egyedül a Szovjetunióban és Kínában 26,6, illetve 20 millió volt az áldozatok száma; ez több mint fele a teljes II. világháborús embervesztésnek, bár a liberális demokráciákban azok a képek és narratívák dominálnak, amelyek a fehér nyugat-európaiakat állítják be fő áldozatként. Ilyen torzító az a nézőpont, amihez a szabadpiaci demokráciák polgárai gyermekkoruk óta hozzászoknak, és amit magukévá tesznek.

Még csak most kezdtük el ezt a rettenetes számolgatást, és a kapitalizmus máris elérte a 101 millió áldozatot, még akkor is, ha csak a becslések mértani közepét vesszük. A mértani közepet itt arra használom, hogy egymással összevethetővé váljanak a halálozási adatok, mivel jelentős eltérések mutatkoznak a becslésekben. Ha az antikommunista érvelések logikáját követve a nagyobb összegű becsléseket fogadjuk el, kb. 120 millió áldozatot számolhatunk össze (1. táblázat). Ez azt jelenti, hogy csupán három évtized alatt (1914–1945) a kapitalizmus több ember haláláért volt felelős, mint amennyi az összes állítólagos emberáldozat a „kommunizmus” teljes 75 éve alatt. A kapitalisták által előidézett egyéb (rossz munkakörülményekből, környezetszennyezésből stb. következő) halálozások mellett ez a statisztika nem tartalmazza az olyan liberális és szabadpiaci demokráciák, mint Franciaország, Németország, Nagy Britannia, Olaszország és az Egyesült Államok által az I. világháború előtt egy évtizeddel elkövetett népirtások adatait sem. Az I. világháború és az oroszországi polgárháború alatt a liberális demokrata rezsimiek áldozatainak száma, óvatos becslések szerint is, a 30 milliót közelíti.

1. táblázat. A kapitalizmussal összefüggésbe hozható háborús áldozatok, 1914–1945

Fegyveres konfliktus	Dátum	Maximális becsült áldozatszám	Mértani közép*
I. világháború ^a	1914–1918	30 000 000	23 568 559
Oroszországi polgárháború ^a	1917–1922	9 000 000	6 708 204
Iraki–kurd konfliktus	1918–2003	320 100	210 784
Törökországi kurd felkelések	1921–máig	100 000	100 000
Második olasz–líbiai háború	1923–1932	40 000	40 000
Gran Chaco-i háború	1932–1935	130 000	100 000
Abesszíniai háború	1935–1936	278 350	278 350
Spanyol polgárháború	1936–1939	1 000 000	707 107
II. világháború	1939–1945	85 000 000	69 069 811
Összesen		125 868 450	100 782 815
Ebből liberális demokráciával kapcsolatba hozható ^a		39 000 000	30 276 763

^a Liberális demokráciák által előidézett vagy ezek közvetlen részvételével zajló konfliktus.

* A mértani közepet itt arra használom, hogy a széles határok között mozgó becslésekből származó adatokat egymással összehasonlíthatóvá tegyem. A mértani közép a széles körben használt számtani középhez, vagyis az átlaghoz hasonló érték, de itt az egyes adatokat nem összeadjuk, hanem összesorzozzuk, és az ebből adódó érték négyzetgyökét vesszük.

A kapitalista háborúk természetesen nem értek véget a II. világháborúval (2. táblázat). 1946 és 1962 között a francia gyarmati rezsim Délkelet-Ázsiában kb. 400 ezer ember haláláért volt felelős, míg ez a szám Madagaszkár viszonylatában 35 ezer, Algériában pedig 750 ezer. Dél-Korea USA-barát bábkormánya 1948-ban egy felkelés leverésének ürügyén 60 ezer embert mészárolt le Jeju szigetén, vagyis a sziget lakosságának harmadát. 1948 és 1958 között a „konzervatívok” és a „liberálisok” harca Kolumbiában („La Violencia”) kb. 200 ezer ember halálát idézte elő. A görög baloldaliak (nem csak kommunisták) 1946–1949 közötti üldöztetése, ami Nagy-Britannia közvetlen támogatásával zajlott, 158 ezer áldozatot követelt. Korea lett az amerikai beavatkozás és agresszió első színtere, és a csaknem 3 millió áldozatot követelő akciót olyan országok támogatták, mint Ausztrália, Kanada, Franciaország, Új-Zéland és Nagy-Britannia. Ha a kapitalizmus apológétái ragaszkodnak hozzá, hogy a Szovjetuniót és a Kínai Népköztársaságot kell bűnösnek tartanunk a koreai háborús halálozásokért, akkor ezzel az erővel akár kétféle is oszthatjuk az áldozatok számát, és állíthatjuk, hogy másfél millió ember haláláért viszont a liberális demokrata rezsimek felelősek. Emellett ott vannak a mai napig zajló háborúk, pl. a török kormány harca a kurd közösségek ellen (ami 1921 óta kb. 100 ezer ember halálát követelte), az India és Pakisztán közötti kasmíri konfliktus (1947 óta 93 808 halálos áldozattal) vagy az India Nagaland tartományában folyó fegyveres harcok (1954 óta 34 ezer halottal). 1955 és 1975 között az Egyesült Államok vietnámi katonai intervenciója és politikai beavatkozása több mint 3 millió áldozattal járt, amihez hozzájön a szőnyegbombázások legalább 100 ezer áldozata Laoszban (érdemes megjegyeznünk: ez a történelem során legtöbbet bombázott ország; Boland 2017) és 150 ezer áldozata Kambodzsában (ez tette lehetővé a Vörös Khmerek hatalomátvételét). 1960 és 1996 között a guatemalai katonai diktátorok népiértő kampányt folytattak a maja közösségek ellen, valószínűleg több mint 200 ezer ember pusztulását idézve elő (Burt 2016; Snyder 2019). 1965 és 1966 között az indonéz hadsereg az Egyesült Államok és szövetségesei támogatásával kb. egymillió kommunistát vagy kommunista szimpatizánsnak bélyegzett embert ölt meg, és sor került kínzásokra és kivégzésekre is a koncentrációs táborokban (Bevins 2020). A Nigéria és a szakadár Biafra állam között 1967–1970-ben dúló háborúban csaknem 2 millióan haltak meg. A független Banglades megalakítását övező fegyveres harcok (1971) 3 millió áldozatot követeltek; az 1975–2000 között zajló libanoni

polgárháború során 150 ezer embert öltek meg. Az indonéz hadsereg 1962-ben az USA támogatásával szállta meg Pápua tartományt, és a megszárlás azóta is folyik a térségben, az áldozatok száma máig kb. 150 ezerre rúg (Célrier 2019). 1975-ben ugyanez az indonéz katonai diktatúra – ismét az Egyesült Államok támogatásával – hatolt be Kelet-Timorba, és 1999-ig a kelet-timori népesség kb. ötödét irtotta ki, ami a kambodzsai népirtás arányaihoz mérhető (Jardine 1999; Sidell 1981). Az 1970-es évek és 1992 között lezajlott háborúskodások összességében több millió áldozatot követeltek; ezek között volt számos kisebb, egyenként 1000–25 000 áldozatot követelő konfliktus is, amelyek során összesen 140 ezer ember vesztette életét. A fenti lista kb. 30,5 millió (konzervatív becsléssel 22,3 millió), fegyveres konfliktussal összefüggésbe hozható halálesetet számlál az 1945–1992 közötti időszakra. Még ha az Izrael megalapításával és terjeszkedésével kapcsolatba hozható összetűzéseket és a 25 ezer áldozatnál kevesebb életet követelő konfliktusokat nem számoljuk is, a liberális demokráciák részesedése a háborúval összefüggő mortalitásból, konzervatív becslés szerint, akkor is 11 millióra – vagy, a nagyobb becsléseket véve alapul, 15 milliónál is többre – rúg.

2. táblázat. A kapitalizmussal összefüggésbe hozható háborús halálözások, 1945–1992

Fegyveres konfliktus	Dátum	Maximális becsült áldozatszám	Mértani közép
Első indokínai háború ^a	1946–1954	400 000	400 000
Görök polgárháború ^a	1946–1949	158 000	158 000
Malgas felkelés ^a	1947–1948	89 000	35 000
Kasmíri konfliktus ^a	1947–máig	110 000	93 808
La Violencia (Kolumbia) ^a	1948–1958	194 700	193 697
Myanmari belső konfliktusok	1948–máig	250 000	180 278
Arab–izraeli háborúk	1948–máig	116 074	116 074
Haidarábád indiai anektálása ^a	1948	242 212	84 116
Jeju-i megszárlás	1948-1949	30 000	30 000
Koreai háború ^a	1950–1953	4 500 000	3 000 000
Algériai háború ^a	1954–1962	1 500 000	724 569
Nagalandi konfliktus ^a	1954–máig	34 000	34 000
Vietnámi háború ^a	1955–1975	4 300 000	3 144 837
Első szudáni polgárháború	1955–1972	500 000	500 000
Kongói krízis ^a	1960–1965	100 000	100 000

<i>Fegyveres konfliktus</i>	<i>Dátum</i>	<i>Maximális becsült áldozatszám</i>	<i>Mértani közép</i>
Guatemalai népirtás ^a	1960-1996	200 000	200 000
Angolai szabadságharc	1961–1974	102 991	92 452
Észak-jemeni polgárháború	1962–1970	200 000	141 421
Mozambiki függetlenségi háború	1964–1974	88 500	74 965
Északkelet-indiai felkelések ^a	1964–maig	25 000	25 000
Kolumbiai polgárháború ^a	1964–maig	220 000	220 000
Indonéz népirtás ^a	1965-1966	1 000 000	1 000 000
Nigériai polgárháború	1967–1970	3 000 000	1 732 051
Moro konfliktus	1969–2019	120 000	120 000
Bangladesi felszabadító háború	1971	3 000 000	3 000 000
Etióp polgárháború	1974–1991	1 500 000	866 025
Kelet-timori népirtás	1975-1999	300 000	212 132
Angolai polgárháború	1975–2002	504 158	504 158
Libanoni polgárháború ^a	1975–1990	150 000	134 164
Laoszi zavargások ^a	1975–2007	100 000	100 000
Irak–iráni háború	1980–1988	1 100 000	564 041
Ugandai háború	1981–1986	500 000	223 607
Második szudáni polgárháború	1983–2005	2 000 000	1 414 214
Srí Lanka-i polgárháború	1983–2009	100 000	89 443
Szomáliai polgárháború	1986–maig	500 000	387 298
Acsoliföldi felkelés	1987–maig	500 000	223 607
Hegyi-Karabahi háború ^a	1988–1994	38 000	38 000
Iraki háború (első öbölháború) ^a	1990–1991	40 456	32 091
Algériai polgárháború	1991–2002	200 000	93 808
Boszniai háború ^a	1991–1995	104 732	100 903
1991-es iraki puccskísérlet ^a	1991	235 000	141 333
1000–25 000 áldozatot követelő, kisebb konfliktusok	több alkalommal	146 902	146 902
<i>Összesen</i>		<i>30 499 725</i>	<i>22 246 796</i>
<i>Ebből liberális demokráciával kapcsolatba hozható^a</i>		<i>15 241 100</i>	<i>10 825 543</i>

^a Liberális demokráciák által előidézett vagy ezek közvetlen részvételével zajló konfliktus.

Az összes fegyveres összecsapás, amit akár csak távolról is összefüggésbe lehet hozni névleg szocialista államokkal vagy kommunista felkelésekkel (3. táblázat), összesen kb. 6 millió áldozatot követelt (a magasabb becslésekkel számolva 7,4 milliót). Ebben benne van az Egyesült Államok és a Kínai Népköztársaság által támogatott Vörös Khmerek mészárlása 1975–1979 között, aminek végül – kellemetlen

módon – éppen a *kommunista* vietnámi kormány beavatkozása vetett véget. Vagyis 1945-től „a kommunizmus bukásáig” a főképp liberális demokrata köntösben megjelenő, kapitalista hadviselés (ideértve a közvetetten előidézett háborúkat is, amiket szintén figyelembe kell vennünk), konzervatív beccsléssel, legalább háromszor annyi emberáldozatot követelt, mint a „totalitárius kommunizmus”. Sőt, a liberális demokrata kormányok egymagukban legalább kétszer annyi halálért felelősek, mint az ebben az időszakban regnáló „kommunista” kormányok.

3. táblázat. A „kommunizmussal” összefüggésbe hozható háborús halálozások

Fegyveres konfliktus	Dátum	Maximális becsült áldozatszám	Mértani közép
Magyar forradalom	1956	3 722	3 722
Kubai forradalom	1959	5 000	5 000
Naxalita felkelés	1967–máig	13 812	13 812
Kolumbiai konfliktus	1964–máig	220 000	220 000
Fülöp-szigeteki felkelés	1969–máig	43 000	35 917
Etiópiai polgárháború	1974–1991	1 500 000	866 025
Kambodzsai népirtás	1975–1979	3 000 000	3 000 000
Angolai polgárháború	1975–2002	504 158	504 158
Kurd–török konfliktus	1978–máig	45 000	45 000
Szovjet–afgán háború	1979–1989	2 000 000	1 095 445
Perui belső konfliktusok	1980–máig	70 000	70 000
Ujgur–kínai konfliktus	1960–máig	1 000	1 000
<i>Összesen</i>		7 405 692	5 935 044

Összefoglalva (4. táblázat), 1914 és 1992 között a kapitalista háborúk összességében 156 millió emberéletet követeltek, ha a magasabb beccslések alapján számolunk (kb. 123 millió, ha a konzervatív beccslést alkalmazzuk). Ha ezt összevetjük a „kommunizmus 100 millió áldozatáról” szóló igencsak felnagyított váddal – amiben benne foglaltatik az összes elképzelt halálok, nem csak a fegyveres összecsapások –, világossá válik, mennyivel pusztítóbb a tőkés rendszer a tömegek számára. A fenti beccslések szerint, évente 1,6–2 millió ember halt meg kapitalisták által indított háborúban, míg a „kommunisták” által indított háborúk évente csaknem 100 ezer embert öltek meg (a magasabb beccsléseket alkalmazva). Még ha a részben fiktív „100 millió áldozattal” számolunk is, akkor is évente 1,3 millió áldozat

jön ki (100 millió osztva 78 évvel), ami még mindig kevesebb, mint a kapitalista háborúkban évente elhunytak száma. Fontos itt újra megjegyezni, hogy nem célozom az államszocialista rezsimek brutalitásának relativizálása; csupán egy szélesebb összehasonlító kontextusba akarom mindezt elhelyezni. A lényeg az antikommunista propaganda cáfolata. Akik szerint a liberális demokrácia békés rendszer és a létező világok legjobbika, azoknak felül kell vizsgálniuk álláspontjukat. A liberális demokráciák által előidézett háborúk ötször több embert öltek meg, mint a „kommunista” elvek. Ennyit arról, hogy a szabadpiaci demokrácia békét és jólétet hoz.

4. táblázat. A háborúval összefüggésbe hozható halálzási adatok összevetése a kapitalista és „kommunista” rendszerek között, 1914–1992

Rendszer	Dátumok	Évek sz.	Maximális áldozatszám	Mértani közép	Éves háborús veszteség	
					Max. áldozat	Mért. közép
Kapitalizmus	1914–1992	78	156 368 175	123 029 611	2 004 720	1 577 303
	1992–máig	28	11 282 808	8 002 219	402 957	285 794
A kapitalizmus liberális demokrácia megjelenési formái	1914–1992	78	54 241 100	30 276 763	500 000	388 164
	1992–máig	28	2 032 603	1 029 372	169 384	85 781
„Kommunizmus”	1914–1992	78	7 405 692	5 935 044	94 945	76 090

Még ennél is tovább lehet és kell is menni. A „kommunizmus” összeomlása óta legalább nyolcmillió áldozat (és a számuk folyamatosan növekszik) írható a kapitalista háborúk számlájára. Ez kb. 285 000–400 000 áldozatot jelent évente, akiknek több mint harmaduk liberális demokráciák által előidézett konfliktusokban hal meg (lásd a 4. és 5. táblázatot). A „kommunizmus bukása” utáni három évtizedben a kapitalista háborúk több embert öltek meg, mint a „kommunista” háborúk a teljes történelem folyamán! Ismétlem, ezekben a számításokban nincsenek benne az olyan, a kapitalizmussal szintén összefüggő halálzások, mint az ipari katasztrófák vagy az éhínségek; ezekről a kapitalizmus apologétái hajlamosak elfeledkezni, nem beszélnek róla, illetve nem terjesztik széles körben az ezekről szóló információkat.

5. táblázat. A kapitalizmussal összefüggésbe hozható háborús áldozatok 1992 óta

<i>Fegyveres konfliktus</i>	<i>Dátumok</i>	<i>Maximum</i>	<i>Mértani közép</i>
Sierra Leone-i polgárháború	1991–2002	300 000	122 474
Burundi polgárháború	1993–2005	300 000	300 000
Ruandai népiptás	1994	800 000	800 000
Első kongói háború	1996–1997	800 000	447 214
Második kongói háború	1998–2003	5 400 000	3 674 235
Ituri konfliktus	1999–2003	60 000	60 000
USA/NATO terrorellenes harc ^a	2001– máig	1 260 000	585 423
Afganisztáni háború (USA) ^a	2001– máig	61 603	53 949
Iraki háború (USA) ^a	2003–2011	461 000	190 000
Dárfúri konfliktus	2003– máig	300 000	300 000
Kivu-konfliktus	2004– máig	100 000	100 000
Háború Északnyugat-Pakisztánban	2004–2017	78 946	60 165
Mexikói „drogháború” ^a	2006– máig	250 000	200 000
Boko Haram felkelés	2009– máig	51 567	51 567
Szíriai polgárháború	2011– máig	570 000	570 000
Iraki polgárháború	2014–2017	200 000	197 500
Jemeni polgárháború	2015–máig	91 600	91 600
1000–25 000 áldozatot követelő, kisebb konfliktusok	több alkalommal	198 092	198 092
<i>1992 óta összesen</i>		<i>11 282 808</i>	<i>8 002 219</i>
<i>Ebből liberális demokráciával kapcsolatba hozható</i>		<i>2 032 603</i>	<i>1 029 372</i>

^a Liberális demokráciák által előidézett vagy ezek közvetlen részvételével zajló konfliktus.

Akár át is ugorhatjuk a retorikai sallangokat. Az antikommunista demagógia cáfolataként nézzük meg a „spanyol” vagy „kansasi” nátha halálozási adatait (Barry 2004). Ha ugyanazt a logikát követjük, „a kommunizmus 100 millió áldozatának” megfelelő mortalitás néhány év alatt összejön. Ha már egyszer a kommunista rezsimeket azzal vádolják, hogy az elveik sok ember halálát előidéztek, ugyanígy vádolhatjuk a kapitalista országokat azzal, hogy képtelenek voltak gátat vetni a járvány terjedésének, és hanyagul álltak hozzá az alapvető egészségügyi szolgáltatások biztosításához. Valójában a hanyagság enyhe kifejezés: tudatos tervezés és szándékos katonai stratégia is közrejátszott benne, hogy a halálozási adatok ilyen magasak lettek. Még ha a közelmúltban revideált adatokra támaszkodunk is, amik

összesen 50 millió áldozatról szólnak (Humphreys 2018), a liberális demokrácia formájában megjelenő kapitalizmus egyértelműen okolható azért, hogy az éves halálozás minden addiginál magasabbra emelkedett. A mostani Covid-19-járvány kezelését nézve úgy tűnik, a stratégiát tekintve nem sok minden változott.

Ha a fenti eszme-futtatást szándékosan részrehajló számtani gyakorlatnak érezzük, akkor be kell látnunk, hogy a 100 millió áldozatról szóló, heves antikommunista vádak még ennél is elfogultabbak. Végül is, én csupán megvizsgáltam a számokat, ahelyett, hogy bármit is kitaláltam volna. A más szakértők által írt, sokkal aprólékosabb és átgondoltabb (általam hivatkozott) okfejtések elolvasása nem csupán az önmagukra valamit is adó baloldaliak, de különösen a liberális demokráciák támogatói számára ajánlott. A hétköznapi politizálás során azonban a tudományos érvelés nagyobb valószínűséggel szólít meg más baloldaliakat, illetve talán azokat a keveseket, akik nem érzelmi alapon védelmezik a kapitalista status quót vagy vallanak szélsőséges (pl. náci) nézeteket, és akiknek van idejük utánajárni a dolgoknak és hajlandók is érdemi vitát folytatni.

A probléma az, hogy a tömegkommunikáció fő csatornáit, akárcsak a vita feltételei és paraméterei (pl. egyenlőtlenül elosztott idő és hely a rádióban és az írott sajtóban, állandóan hangoztatott klisészerű érvek a domináns ideológia mellett stb.) egyértelműen azoknak a kezében vannak, akiknek érdekében áll összezúzni a szocializmus minden formáját, különös tekintettel a kommunizmusra. Ennek az akadálnak a leküzdéséhez a szocialistáknak (idesorolom az anarchistákat is) meg kell ragadniuk a média termelő- és terjesztési eszközeit. A jelenlegi körülmények között csak néhány marginalizált ország maréknyi állami médiája (pl. Kubában és Venezuelában) teszi lehetővé, hogy a lakosok többségéhez eljussanak a kapitalista propagandát cáfoló érvek, amik megerősítik őket abban, amit a tőkés és szabadpiaci (liberális) demokráciák által okozott problémákról személyes tapasztalatból is jól tudnak. A baloldaliaknak már csak emiatt is fel kéne hagyniuk az antikommunista propaganda szajkózásával, függetlenül attól, hogy mit gondolnak a névleg szocialista államokról, mint amilyen pl. a Szovjetunió volt.

Mint említettem, sokféleképpen rámutathatunk az antikommunista érvek tarthatatlanságára. Tömegek halálát egy eszme (a kommunizmus) számlájára írni egyfajta fetisizmus, ami felmenti a szörnyűségek konkrét elkövetőit. Nem olyan régen a NATO államai is végrehajtottak bombázásokat az emberi jogok nevében Irakban és Jugoszlá-

viában, mégis helytelen volna az emberi jogok eszméjét felelőssé tennünk ezekért a tömeggyilkosságokért, főképpen, ha a gyilkosokat felelősségre szeretnénk vonni tetteikért. Egy másik lehetőség a kommunistaellenességgel való szembeszegülésre annak hangsúlyozása, hogy ha valami, hát a kommunizmus igen komolyan veszi a politikai filozófiát. Ennek lényege egy osztályok és állam nélküli, egalitárius társadalmi berendezkedésre való törekvés – az antikommunisták pedig ezek szerint ennek az ellenkezőjét akarják.

Amellett is érvelhetünk, hogy a magukat „kommunistának” nevező rendszerek valójában nem voltak kommunisták. Természetesen nem voltak és nem is lehettek azok. A szocialisták – beleértve az anarchistaakat is – már az 1860-as évektől kezdve harcoltak egy osztályok és állam nélküli társadalmi rendért. Ezt nevezték kommunizmusnak vagy anarchizmusnak, ez volt a végső cél. Ennek elérésére a legkülönfélébb módszereket dolgozták ki, amelyekben az osztály- és államnélküliségnek sokféle interpretációja létezett. A „kommunista állam” ebben a történelmi kontextusban önellentmondás. A baloldaliaknak kellene a legérzékenyebbnek lenniük, ha a szocialista és kommunista mozgalmak legalapvetőbb motivációiról esik szó. A kommunista pártok által vezetett kormányok országait népköztársaságnak vagy szocialista köztársaságnak nevezték, vagy más, olyan nevet használtak velük kapcsolatban, amiből nem következett, hogy elérték volna a kommunizmust. Igazából inkább azoknak kellene magyarázkodniuk, akik kitartanak az „államszocializmus” hagyományos elképzelése mellett. Ezzel szemben az olyan országokban, mint Ausztrália, az Egyesült Államok, Japán, Kanada vagy az EU államai, az emberek többsége váltig állítja, hogy demokráciában él. Igazán vállalhatnák a felelősséget azokért a halálesetekért, amit az általuk magasztalt rendszer idézett elő. Egy nap talán kénytelenek lesznek szembenézni ezzel, vagy, ami még jobb lenne, belátják tévedéseiket.

Jelenleg azonban ez nem tűnik valószínűnek. A tőkefelhalmozás érdekében évtizedeken át lemondtunk az uralkodó osztályok feletti kontrollról, évente több százezer ember halálát idézve elő a tüzelőanyagok miatti légszennyezésen és az ennek nyomán egyre intenzívebbé váló klímaváltozáson keresztül (Campbell-Lendrum – Prüss-Ustün 2019; Haines – Ebi 2019; WHO 2016). A tőkés és politikai végrehajtói mostanában újra bebizonyították, hogy profitjuk és politikai-gazdasági hatalmuk fontosabb számukra, mint az emberek egészsége. Eddig kb. másfél millióan haltak bele a koronavírusba. Ez közvetlenül visszavezethető arra, ahogyan a profitéhes

nagyvállalatok benyomulnak a trópusi esőerdőkbe, vadon élő állatok által terjesztett kórokozóknak teszik ki dolgozóikat, miközben aláássák a közegészségügyet, és szinte mindenhol folyamatosan kampányolnak az egészségügyi szolgáltatások és támogatások ellen (Wallace 2020).

Ezek a tőkés viszonyok normális működésének példái. Ezekbe a viszonyokba mindig bele van kódolva a tőkefelhalmozás védelme érdekében folytatandó háborúra való folyamatos készülődés. A kapitalizmus fegyveres konfliktusokkal összefüggésbe hozható áldozatainak száma 1914 óta meghaladja a 150 milliót. A liberális demokrata kormányok – a jogok és a szabadság önjelölt modelljei – által viselt háborúk önmagukban 54 millió ember életét követelték 1914 és 1992 között, azóta pedig további több mint kétmillió áldozatot szedtek. Nem tudni, mikor lesz vége a szabadpiaci demokráciák által elindított mézárásoknak – és ezek csak óvatos becslések a kapitalizmus példa nélküli pusztításáról.

Ha a baloldaliak közül néhányan felmondják az antikommunista propaganda leckéjét, azzal a legkevésbé sem vetünk gátat a kapitalista gyilkoló gépezetnek. Csak azt érzük el vele, hogy még nagyobb lendületet kap az egyébként is egyre inkább teret nyerő, antikommunista indíttatású jogalkotás, és erősödnek a baloldal ellen szerveződő utcai megmozdulások. Magától értetődik, hogy a kapitalizmusnak mint a világtörténelem legpusztítóbb rendszerének elutasítása nem jelenti azt, hogy elhallgatnánk a szocialista államok bírálátát. De a szocialista államok kritikája, ha a kapitalista ideológia megerősítéséhez járul hozzá, nem több üres okoskodásnál. Tudatosan újjá kell szerveződnünk és küzdenünk kell az ökológiailag fenntartható, osztályok nélküli, egalitárius társadalom céljáért, mielőtt a kapitalizmus megsemmisíti az emberiség és vele együtt a többi élőlény zömét – egy újabb világégsben, vagy egyszerűen hétköznapi működése által.

Felhasznált irodalom

- Aronson, Ronald 2003: Communism's Posthumous Trial. *History and Theory* 42, 222–245.
- Barry, John M. 2004: The Site of Origin of the 1918 Influenza Pandemic and Its Public Health Implications. *Journal of Translational Medicine* 2 (1): 3. <https://doi.org/10.1186/1479-5876-2-3>
- Bel, Germà 2006: Against the Mainstream: Nazi Privatization in 1930s Germany. SSRN <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.895247>

- Bernstein, Thomas P. 1985: Review: Deaths in China due to Communism: Propaganda versus Reality by Stephen Rosskamm Shalom. *The China Quarterly* 104, 718–720.
- Bevins, Vincent 2020: *The Jakarta Method. Washington's anti-Communist Crusade & the Mass Murder Program that Shaped Our World*. New York: Public Affairs.
- Boland, Rosita 2017: Death from Below in the World's Most Bombed Country. *The Irish Times*, 13 May 2017. <https://www.irishtimes.com/news/world/asia-pacific/death-from-below-in-the-world-s-most-bombed-country-1.3078351>
- Burt, Jo Marie 2016: From Heaven to Hell in Ten Days: The Genocide Trial in Guatemala. *Journal of Genocide Research* 18 (2–3), 143–169.
- Campbell-Lendrum, Diarmid – Prüss-Ustün, Annette 2019: Climate Change, Air Pollution and Noncommunicable Diseases. *Bulletin of the World Health Organization* 97 (2), 160–161.
- Célérier, Philippe Pataud 2019: Nettoyage Ethnique en Papouasie. *Le Monde Diplomatique*, December 2019, 17. <https://www.monde-diplomatique.fr/61147>
- Chemin, Ariane 1997: Les divisions d'une équipe d'historiens du communisme. *Le monde*, 31 October 1997. https://www.lemonde.fr/archives/article/1997/10/31/les-divisions-d-une-equipe-d-historiens-du-communisme_3811179_1819218.html (Letöltve: 2021.01.23.)
- Cheng, Enfu – Zhan, Zhihua 2018: A Study of Unnatural Deaths during the Difficult Three Year Period in China 1959–1961. *Science & Society* 82 (2), 171–202.
- Chomsky, Noam 2016: Counting the Bodies. *Spectrezone* 9. <http://www.spectrezone.org/global/chomsky.html>
- Courtois, Stéphane et al. 1997: *Le livre noir du communisme*. Paris, Éditions Robert Laffont.
- De Grand, Alexander J. 1995: *Fascist Italy and Nazi Germany: The 'Fascist' Style of Rule*. London: Routledge.
- Európai Parlament 2019: European Parliament resolution of 19 September 2019 on the importance of European remembrance for the future of Europe. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2019-0021_EN.html
- Getty, J. Arch – Naumov, Oleg V. 1999: *The Road to Terror: Stalin and the Self-Destruction of the Bolsheviks 1932–1939*. Translations by Benjamin Sher. New Haven: Yale University Press.
- Ghodsee, Kirsten 2014: A Tale of “Two Totalitarianisms”: The Crisis of Capitalism and the Historical Memory of Communism. *History of the Present: A Journal of Critical History* 4 (2), 115–142.
- Gonsalves, Gregg 2020: The new Lysenkoism in Washington. *The Nation*, 19 July 2020. <https://www.thenation.com/article/society/lysenkoism-fauci-cdc-coronavirus/>
- Haines, Andy – Ebi, Kristie 2019: The Imperative for Climate Action to Protect Health. *New England Journal of Medicine* 380, 263–273.
- Horne, Gerald 1986: *Black and Red. W. E. B. Du Bois and the Afro-American Response to the Cold War 1944–1963*. Albany: SUNY Press.
- Humphreys, Margaret 2018: The Influenza of 1918. Evolutionary Perspectives in a Historical Context. *Evolution Medicine and Public Health* 2018, 219–229.
- Jardine, Matthew 1999: *East Timor: Genocide in Paradise*. Monroe, ME: Odonian Press.

- Kovel, Joel 1997: *Red Hunting in the Promised Land; Anticommunism and the Making of America*. London: Cassell.
- Leech, Garry 2012: *Capitalism: A Structural Genocide*. London: Zed Books.
- Marx, Karl 1978 [1894]. *A tőke. A politikai gazdaságtan bírálata, I–III*. Budapest, Kossuth Könyvkiadó.
- Mawdsley, Evan 2009: *The Russian Civil War*. New York, Simon & Schuster.
- Rockhill, Gabriel 2020: Liberalism and Fascism: Partners in Crime. *Counterpunch*, October 14, 2020. <https://www.counterpunch.org/2020/10/14/liberalism-and-fascism-partners-in-crime/>
- Roll-Hansen, Nils 2005: The Lysenko effect: undermining the autonomy of science. *Endeavour* 29 (4), 143–147.
- Sidell, Scott 1981: The United States and genocide in East Timor. *Journal of Contemporary Asia* 11 (1), 44–61.
- Smith, Richard 2020: *China's Engine of Environmental Collapse*. London: Pluto Press.
- Snyder, Joshua R. 2019: Should Transitional Justice Promote Forgiveness? Insights from Guatemala's Recovery of Historical Memory Project. *Journal for Peace and Justice Studies* 29 (1), 3–23.
- Wallace, Rob 2020: *Dead Epidemiologists: On the Origins of COVID-19*. New York: Monthly Review Press.
- WHO 2016: *Ambient Air Pollution: A Global Assessment of Exposure and Burden of Disease*. Geneva: World Health Organization.
- Wikipedia 2020: List of Wars by Death Toll. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_wars_by_death_toll#Modern_wars_with_greater_than_25000_deaths_by_death_toll

(Fordította: Lyublyanovics Kyra)

Eredeti megjelenés: Salvatore Engel-Di Mauro: Anti-Communism and the Hundreds of Millions of Victims of Capitalism. *Capitalism, Nature, Socialism*, 2021, 32 (1).